

Editörden...

Modern dünya tarihinin en başarılı ideolojilerinden biri şüphesiz ki milliyetçiliktir. Ulus-devletler yükselirken ve dönüşürken, ulusal kimlikler inşa edilirken ve yenilenirken milliyetçilik kendisini yeni zamanlarda ve yeni koşullarda tekrar ve tekrar var etmiş; Hobsbawm'ın öngörüsünün aksine Minerva'nın baykuşu henüz milliyetçiliğin sonunu görememiştir. Bu durum milletin ve milliyetçiliğin ezeli ve ebediliğinin sabitliğine değil; kimliklerin sabitlenmez inşa sürecinde milliyetçiliğin hâlâ en önemli inşa harçlarından biri olmasına işaret etmektedir. İncelenmesi gereken bu devamlılığın hangi koşullarda nasıl süregeldiğidir. Alternatif Politika'nın "Milliyetçilik" temalı bu özel sayısında bu amaçla hareket edilmiştir. Okuyacağınız makaleler dünyada ve Türkiye'de hem milliyetçi teorinin hem de milliyetçiliklerin kendisinin izini sürme peşindedir.

Bu bağlamda Çağdaş Sümer "Milliyetçi Teleolojiyi Aşmak: Osmanlı İmparatorluğu ve Karşılaştırmalı Milliyetçilik Çalışmaları" adlı makalesinde bir yandan dünya genelinde milliyetçilik ve tarihyazımı ilişkisini, milliyetçilik kuramlarını ve devlet merkezli algıyı eleştirel bir gözle irdelemekte, bir yandan da eleştirilerini Osmanlı İmparatorluğu örneğinde temellendirerek karşılaştırmalı milliyetçilik çalışmalarına duyulan ihtiyacı ve bu çalışmaların ihtiyaçlarını kaleme almaktadır.

Çağlar Enneli'ye "Milliyetçilik ve İdeoloji: Dışlayıcı Bir Dilin Kuruluşu" çalışmasında milliyetçiliği yüksek siyasetten uzaklaştırarak bizi banal milliyetçiliği düşünmeye sevk etmekte, Türkiye üzerinden verdiği örneklerle günlük hayattaki sıradan pratiklerde milliyetçiliğin izlerini bize göstermektedir.

Bu özel sayının Türkiye'yi merkeze alan son çalışmasıysa Cenk Saraçoğlu'nun "AKP, Milliyetçilik ve Dış Politika: Bir Milliyetçilik Doktrini Olarak Stratejik Derinlik" makalesidir. Saraçoğlu, tam da AKP'nin yeni ulusal kimlik tahayyülünün çokça tartışıldığı bu dönemde, AKP'nin İslami muhafazakâr milliyetçiliğini Davutoğlu'nun Stratejik Derinlik kitabını merkeze alarak dış politika üzerinden tanımlamakta, bu milliyetçiliğin resmi ideolojiye dönüşmesini ele almakta ve gündemdeki tartışmalara değerli bir katkı sunmaktadır.

Milliyetçilik ve azınlık sorunları da uzun dönemdir Türkiye'nin önemli gündem maddelerinden biridir ve özellikle Kürt sorunu özelinde karşılaştırmaya

olanak verecek örnekler sıklıkla tartışılmaktadır. Maya Arakon'un "Ulusal Azınlıklar ve Ulus-Devlet Sorunu: Bask Ülkesi" adlı makalesi bu bağlamdaki çalışmalara temel sağlayacak bir niteliktedir. Arakon, Bask sorununu ve ETA'yı tarihsel olarak ele aldığı çalışmasında ulusal azınlıkların devletle ilişkini incelemekte, AB üyeliğinin milliyetçiliğe etkisine de dikkat çekerek günümüz Avrupa'sındaki ulus-devlet'i tartışmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ve milliyetçilik ilişkisini kaleme alan eserler akademik dünyada son dönemde artış gösterse de, kadınlık/erkeklik tanımlamaları milliyetçilik ortaya çıktığından beri bu ideolojiye içkindir. Çiğdem Akgül'ün "Milliyetçi Söylemin Her Dem "Poine" si: Savaş Tecavüzleri" adlı makalesi de bu ilişkinin özellikle savaş zamanında çirkin yüzünü daha da çirkinleştiren bir boyutuna, savaş tecavüzlerine dikkat çekmekte, tecavüzün ulusal kimliğin inşasındaki yerini Yugoslavya, Suriye ve Ruanda üzerinden örneklendirmektedir.

Bitirirken, editörlüğünü üstlendiğim "Milliyetçilik" özel sayısına makaleleriyle katkı sunan akademisyen arkadaşlarımızın çalışmalarının kuramsal ve pratik katkılarının altını çizmeli; ayrıca derginin hazırlanma aşamasında bana yardımcı olan başta Ayşe Kaya ve Çağla Pınar Tunçer olmak üzere tüm Alternatif Politika ekibine teşekkür etmeliyim.

Saygılarımla,

Yrd. Doç. Dr. Elçin Aktoprak
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü